

Robert H. Hopcke este psihoterapeut al căsătoriei și familiei. Deține un Master of Arts (MA) în teologie de la Pacific Lutheran Seminary și un MA în consilierie clinică de la California State University, Hayward. Locuiește și lucrează în Berkeley, California.

Pe lângă *Nimic nu e întâmplător*, a publicat două lucrări de referință despre psihologia analitică jungiană: *A Guided Tour of the Collected Works of C.G. Jung și Jung, Jungians and Homosexuality*.

Respect pentru omului și cărti

ROBERT H. HOPCKE

Nimic nu e întâmplător

Coincidențe și destin

Traducere din engleză de
Alexandru David

Cuprins

Mulțumiri	5
Introducere	7
Poveștile pe care le trăim, legăturile pe care le facem	
Capitolul 1	20
Când nu sunt coincidențele simple coincidențe?	
Definirea sincronicității	
Capitolul 2	50
Asemenea unui fulger.	
Sincronicitatea și poveștile noastre de dragoste	
Capitolul 3	88
A lăua și a da. Sincronicitatea și munca	
Capitolul 4	121
Un basm lăuntric.	
Sincronicitatea și visele noastre	
Capitolul 5	152
În căutarea autorului.	
Sincronicitatea și viața noastră spirituală	
Capitolul 6	191
Fiecare poveste are un început și un sfârșit.	
Sincronicitatea și problemele de viață și de moarte	
Concluzie	225
Bibliografie	227

Când nu sunt coincidențe simple coincidențe?

Definirea sincronicității

C. G. Jung, a cărui lucrare *Sincronicitatea: un principiu de conexiune acauzal* a apărut în 1952, a inventat termenul de «sincronicitate» și l-a introdus în limbajul psihologiei, după care noțiunea s-a răspândit rapid în vocabularul curent. Așa cum se întâmplă cu multe idei ce aprind imaginația publicului, conceptul lui Jung legat de coincidențele semnificative n-a fost nici nou, nici singular, dar, grație autoritatii lui Jung, ne-a oferit o perspectivă clară și utilă asupra acestor evenimente.

Fiu al unui pastor evanghelic și al unei femei cu pronunțate însușiri de medium, dacă nu chiar psihotice, Jung era profund religios, dar a respins în mod repetat și explicit formele organizate ale religiei, cu teologia lor dogmatică și spiritualitatea lor instituționalizată. Așa cum relatează în autobiografia sa *Amintiri, vise, reflecții*^{*}, alegerea carierei de psihanalist a fost legată de criza religioasă prin care a trecut tatăl său. Educația primită l-a făcut pe Jung să se dedice de-a lungul întregii cariere înțelegerii a ceea ce Heraclit numea «hotarele sufletului»^{**}, folosind instrumentele psihologiei moderne. A aplicat cu consecvență metode științifice pentru a cerceta așa-numitele fenomene «iraționale» și a lămuri înțelesul psihologic și rolul unor asemenea

* Vezi ediția română apărută la Humanitas, București, 2001. (N.t.)

** Cf. Diogenes Laertios, IX,2: «Cercetând hotarele sufletului, n-ai putea să le găsești, oricare ar fi cărarea pe care ai merge. Atât de adânc logos are.» (N.t.)

experiențe în viața omului – fenomene paranormale, percepție extrasenzorială, OZN, psihokinezie etc. De exemplu, teza lui de doctorat intitulată «Asupra psihologiei așa-numitelor fenomene oculte» își propune să dea o explicație rațională, psihologică însușirilor de medium ale unei femei care prezenta remarcabile stări de transă, comportament automat și capacitați psihokinetiche.

Folosirea de către Jung a metodelor științifice pentru a elucida întâmplări catalogate drept fantastice, fără sens sau, mai rău, stând sub semnul tulburărilor psihice a fost considerată de autoritatile în psihologie ale vremii drept nechibzuită și excentrică, deoarece cercetarea în domeniul psihologiei academice era (și este încă) organizată după direcții comportamentale și cognitive stricte. Când teoriile psihanalitice ale lui Freud au început să pună sub semnul întrebării abordările mecaniciste din psihologie, considerând asemenea fenomene ca rezultate ale proceselor și conflictelor inconștiente, Jung a fost atras de această nouă perspectivă. Apoi, în urma dezacordului între el și Freud, dezacord legat de rolul sexualității și natura inconștientului, Jung s-a văzut din nou exclus și izolat, în timp ce psihanaliza freudiană câștiga teren în Europa și Statele Unite.

Chiar și în zilele noastre, neînțelegările privind preocupările lui Jung legate de fenomene cum ar fi sincronicitatea îi fac pe mulți să-i desconsidere opera și s-o privească mai curând ca pe o formă de misticism purtând veșmintă psihologice sau ca pe rezultatul propriului său subiectivism excesiv preocupat de sine. Ceea ce deseori nu se înțelege este că Jung a abordat fenomene precum aparițiile de spirite, astrologia și sincronicitatea nu pe o cale simplistă și naivă, ci dintr-o perspectivă cât se poate de obiectivă și rațională. În cercetările sale asupra acestor fenomene și-a pus mereu întrebarea: «Care sunt condițiile psihologice lăuntrice, deopotrivă conștiente și inconștiente, ce fac ca experiența noastră exterioară să fie înrâurită într-un mod atât de durabil și de marcant?» Spre deosebire de mulți alții, Jung a încercat o abordare a acestor fenomene care nici nu le descon-

sideră a priori, nici nu ia interpretarea lor *ad litteram* drept adevarul întreg.

În cursul cercetărilor pe care le-am întreprins pentru a scrie această carte, am descoperit că puțini știu exact ce este și ce nu este sincronicitatea. Se cuvine deci să începem cu cea mai simplă definiție a conceptului, dată de Jung: o «coincidentă semnificativă». Când cauți în dicționare definiția cuvântului «coincidentă», găsești ceva în genul: «înșiruire întâmplătoare de evenimente ce se petrec simultan sau în același interval de timp». Din păcate însă, această definiție seacă nu surprinde sensul în care folosim de regulă cuvântul.

Dacă în vreme ce scriu această propoziție o pasare îmi intră pe fereastra, conform dicționarului am de-a face cu o coincidență – o înșiruire întâmplătoare de evenimente care se petrec într-un interval de timp foarte scurt. Totuși, puțini sunt cei ce ar numi aşa ceva o «coincidentă». Pe de altă parte, dacă în timp ce scriu această propoziție mă sună o prietenă care îmi spune că, la rândul ei, încearcă în momentul de față să dea o definiție a sincronicității pentru un articol pe care vrea să-l publice, cei mai mulți ar numi asta o coincidență foarte interesantă. Dacă ati ști însă că prietena mea și cu mine am hotărât ieri seara ca în după-amiază zilei de azi să dedicăm o oră încercării de a da o definiție sincronicității, faptul că facem același lucru în același timp ar înceta brusc să vi se mai pară o coincidență. Cu alte cuvinte, simplul fapt că două sau mai multe evenimente se petrec simultan nu ne face să numim asta o «coincidentă», chiar dacă aşa scrie în dicționar. În accepția generală a termenului, o coincidență este un sir de evenimente ce se petrec într-un interval foarte scurt de timp și care, din întâmplare, sunt legate unele de altele printr-un tip remarcabil de similaritate.

Totuși, nici această definiție nu e mulțumitoare, căci, dacă la ora șase mă sună o prietenă și-mi spune că pregătește cina în timp ce eu fac exact același lucru, aceasta nu ni s-ar părea o coincidență, din moment ce majoritatea oamenilor pregătesc la ora șase cina. Cu alte cuvinte, definiția din dicționar nu sur-

prinde nici faptul că o coincidență e un sir *neobișnuit* de evenimente simultane legate între ele printr-un anume tip de relație. Coincidențele sunt, în sensul în care folosim de regulă cuvântul, întâmplări extraordinare.

În definirea sincronicității, Jung mai face un pas. Coincidențele – înșiruiri de evenimente neobișnuite întâmplătoare, dar legate între ele – se petrec din când în când oricui, însă asemenea coincidențe nu sunt în mod necesar semnificative. Dacă prietena mea care scrie un articol despre sincronicitate este o persoană cu aceleași preocupări ca și mine legate de subiect, iar acesta e unul dintre motivele prieteniei noastre, ar putea fi o coincidență interesantă faptul că ea scrie concomitent cu mine despre același subiect, dar coincidența n-ar avea nici o semnificație dincolo de simplul fapt că s-a petrecut. Dar dacă în timp ce scriu mă simt foarte singur, gândindu-mă că nimeni nu știe ce e sincronicitatea și nimănui nu-i pasă de asta, și primesc un telefon de la o prietenă care îmi spune că și ea scrie despre sincronicitate în această după-amiază, ei bine, atunci coincidența are o semnificație mult mai importantă pentru mine și ar putea avea un efect semnificativ asupra felului în care mă văd pe mine însumi și privesc paginile pe care le scriu. Aceasta ar fi ceea ce Jung numește «sincronicitate» sau, simplu spus, o coincidență semnificativă.

Exemplul date în introducere sunt bune ilustrări ale evenimentelor sincronistice – siruri *semnificative* de evenimente neobișnuite, întâmplătoare. În timpul îndelungatei sale relații cu Dan, Ann n-a vizitat niciodată orașul lui. Excursia de o zi împreună cu prietena ei a fost deci un eveniment neobișnuit. De când se încheiaște relația cu Dan, n-a mai știut nimic despre el. Astfel, telefonul lui în chiar momentul când ea se întorcea acasă din excursie n-a reprezentat doar o coincidență, ci și un fapt încărcat de semnificații pentru ea, căci își petrecuse întreaga zi luptând pe tăcute cu sentimentele care o legau de el și de relația lor. Dacă, aşa cum am spus deja, mama ei ar fi sunat în momentul când ea se întorcea acasă, chiar dacă Ann n-o mai

auzise de multă vreme, evenimentul ar fi rămas o simplă coincidență – «Bună, mama, e ciudat că ai sunat acum, tocmai am intrat pe ușă» –, dar n-ar fi avut semnificația afectivă a telefonului lui Dan.

La fel și în cazul lui Bobbie. Dacă s-ar fi întâmplat ca soțul ei să-i dăruiască inelul cu diamant văzut de ea cu o zi în urmă în vitrina magazinului de bijuterii, am fi avut cu siguranță de-a face cu o coincidență, dar fără aceeași semnificație pentru Bobbie ca dăruirea cărților de tarot, de vreme ce luni de zile ea a visat imagini de tarot și s-a împotravit să urmeze această cale. În mod similar, prietenia mea cu Phil, începută din pură întâmplare după o serie de anulări neobișnuite și accidentale ale programărilor mele la masaj, n-ar fi fost sincronicistică dacă n-aș fi trecut atunci într-un moment de suferință și singurătate – însă, lucrurile petrecându-se astfel, coincidența întâlnirii noastre a avut, și are încă, o semnificație importantă pentru mine.

De fapt, ce înseamnă «semnificativ»? E important să ne punem acum această întrebare nu doar pentru că este crucială în înțelegerea definiției date de Jung sincronicității, dar și pentru că, fără a înțelege că sincronicitatea se referă la semnificația subiectivă a evenimentelor pentru persoanele implicate, mulți cititori ar găsi că poveștile ce urmează n-au o semnificație reală. Relatănd mai multor oameni poveștile din această carte, unii s-au arătat emoționați, interesați și uimiți, iar alții mi-au răspuns plăcăti: «Mare lucru! Și ce-i cu asta?!» De unde provine diferența în reacții? De ce, de exemplu, atunci când merg la film cu o prietenă, ea iese mișcată până la lacrimi, în timp ce eu găsesc filmul ridicol și sentimental? Ce face ca un lucru să fie încărcat de semnificații pentru un om și lipsit de semnificații pentru altul?

În general, când spunem că ceva este semnificativ pentru noi, o facem fie datorită faptului că se leagă de anumite valori la care ținem (altfel spus, înseamnă ceva fiindcă ne pare nouă prețios), fie pentru că acel lucru a avut un impact asupra noastră (înseamnă ceva fiindcă ne-a marcat puternic viața). Desigur,

un anume lucru poate fi semnificativ în ambele sensuri. Telefonul lui Dan a fost important pentru Ann fiindcă ea prețuia relația lor, iar faptul că el mai ținea încă la ea și a sunat-o a marcat-o afectiv. În cazul lui Bobbie, darul (cărțile de tarot) a fost semnificativ mai ales din cauza impactului pe care l-a avut asupra ei, dar și datorită faptului că i-a fost oferit exact atunci când ceea ce prețuia ea, viața spirituală, se afla într-un proces de transformare. Pentru mine, prietenile sunt relații care m-au influențat întotdeauna mult și contează enorm.

Astfel, un eveniment sincronicistic este o coincidență având o semnificație subiectivă pentru persoana implicată; dar, ca tot ce ține de latura subiectivă, ceea ce pentru un om este plin de însemnatate – prețios și/sau semnificativ prin efectul său – pentru altul poate fi lipsit de importanță. Un exemplu privind acest aspect al sincronicității este o întâmplare petrecută prietenei mele Jill. Ea a intrat într-un restaurant aglomerat și s-a așezat la o masă unde stăteau doi bărbați. Unul dintre ei povestea, plin de înșuflețire, tribulațiile a doi prieteni ai săi ce aveau legături extraconjugele, fiecare cu o rudă a celuilalt. Desigur, povestitorul n-avea de unde să stie că persoana străină aflată la aceeași masă, Jill, îi cunoștea pe cei despre care vorbea. În punctul culminant al poveștii, mulțumit de sine peste măsură și pregătindu-se să dea lovitura de teatru, îi spuse interlocutorului: «N-ai să ghicești cu cine se întâlnește el acum!» La care Jill nu s-a putut abține să nu încheie ea povestea: «Cu verișoara lui Mimi!»

Omul a rămas cu gura căscată. Ce experiență trebuie să fi trăit! O persoană străină, apărută de nicăieri într-un restaurant, a încheiat povestea lui intimă! Pentru Jill însă, care nu era implicată sentimental în acea poveste succulentă despre căsnicie și trădare, era o simplă coincidență hilară. În planul strict al faptelelor, ambii au trăit același eveniment, dar ceea ce pentru Jill a fost o banală anecdote amuzantă, pentru celălalt ar fi putut constitui un eveniment sincronicistic incredibil, încărcat cu semnificația lecției primite de cel ce bârfește în gura mare în locuri publice. Poveștile prezentate aici, și multe altele pe care le-am auzit, mi-au dovedit deseori că aceeași întâmplare, implicând

două persoane, poate genera două experiențe complet diferite, una sincronică și semnificativă, iar cealaltă lipsită de orice semnificație.

Subiectivismul ne face uneori să ridiculizăm ori să respingem întâmplările sincronistice petrecute altora. Presupun că oricine citește această carte va descoperi că unele povești îl ating, în timp ce altele îl lasă rece. Unele povești vă vor aminti de o întâmplare foarte asemănătoare prin care ați trecut cândva, iar altele vi se vor părea banale, neinteresante sau forțate.

Mai mult, vom vedea că denumirea de «sincronic» acoperă un spectru larg de coincidențe semnificative. În unele coincidențe, ca în exemplele pe care le-am dat deja, probabilitatea extrem de scăzută ca evenimentul să se producă sau stranietatea paralelei între starea lăuntrică și întâmplarea exterioară constituie trăsătura caracteristică. Acest tip de evenimente sincronistice te fac să exclami imediat «Aha!». În cazul altor coincidențe semnificative, sensul întâmplării devine limpede abia mult mai târziu sau descoperi că semnificația unui eveniment se dezvoltă treptat. Acest gen de sincronicități te fac să spui «Abia acum înțeleg...». În unele cazuri întâi se petrec evenimentele exterioare, iar semnificația lăuntrică, subiectivă apare mai târziu. În altele, coincidența semnificativă leagă o imagine lăuntrică, precum un vis, de un eveniment extern ulterior. În toate aceste tipuri diferite de evenimente sincronistice însă, semnificația evenimentului pentru cei implicați este cea care face legătura între lăuntric și exterior.

Unii oameni, de regulă cei cu o judecată analitică, pot tăia firul în patru încercând să hotărască dacă un eveniment este sau nu sincronic: se potrivește definiției? Îndeplinește oare toate criteriile? Conceptul de sincronicitate, trebuie spus din capul locului, este mai curând o unealtă decât un scop în sine. La fel ca atunci când ne întrebăm ce ține de artă și ce nu, ne putem întreba la nesfărșit dacă o întâmplare e *într-adevăr* sincronică, mai ales că în toate evenimentele sincronistice, ca și în artă, subiectivitatea joacă un rol esențial.

Mult mai nimerit e să folosim conceptul pentru a explora și a explica. Dacă ideea că un eveniment *ar putea* fi sincronic îți oferă o perspectivă diferită asupra lui, aprofundând înțelegerea ta, sau dacă te intrigă într-atât încât să continui să te gândești la ce s-a întâmplat, atunci noțiunea introdusă de Jung și-a atins scopul cel mai înalt, care este și scopul acestei cărți: să-i ajute pe oameni să înțeleagă semnificația poveștilor trăite de ei zi de zi.

Ideea de sincronicitate a apărut odată cu zorile culturii umane, dar Jung este cel ce a observat că această confluență specială de evenimente numită «sincronicitate» are aproape întotdeauna trei caracteristici distincte, cărora experiența și cercetările mele m-au făcut să le mai adaug una. Așadar, evenimentele numite sincronistice au în general patru trăsături.

În primul rând, legăturile între evenimente sunt *acauzale*; evenimentele nu sunt legate printr-un lanț de cauze și efecte în care cel implicat să recunoască vreo acțiune intenționată sau deliberată din partea sa. În al doilea rând, asemenea evenimente implică o *trăire afectivă profundă*, de cele mai multe ori chiar în timp ce se petrece evenimentul, dar nu întotdeauna. În al treilea rând, conținutul experienței sincronistice, deci evenimentul însuși, are întotdeauna o natură *simbolică* ce se leagă aproape de fiecare dată, cum am descoperit eu însuși, de a patra caracteristică: asemenea coincidențe se petrec în momentele *schimbărilor importante* din viața noastră. Deseori un eveniment sincronic devine punct de cotitură în poveștile vieților noastre.

**Dacă nu eu am provocat întâmplarea,
atunci cum s-a petrecut?
Acauzalitatea și eul nostru**

Întreaga noastră cultură ne face să gândim în termeni de cauză și efect. Însăși concepția noastră despre lume, cel puțin a celor ce moștenim tradiția intelectuală europeană și ameri-